

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ФІЛОСОФІЯ ПОЛІТИКИ”
(для магістрів)**

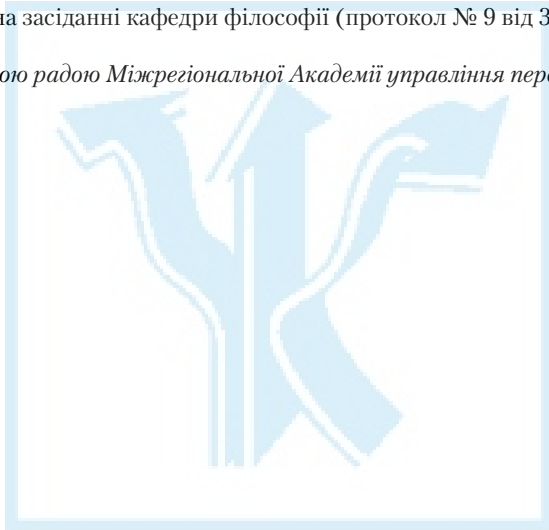
МАУП

Київ 2008

Підготовлено викладачем кафедри філософії *Т. П. Глушко*

Затверджено на засіданні кафедри філософії (протокол № 9 від 31.08.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Глушко Т. П. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Філософія політики” (для магістрів). – К.: МАУП, 2008. – 34 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Філософія політики”, теми для самостійного вивчення, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Філософія політики” розроблено згідно з вимогами до методичних рекомендацій щодо організації самостійної роботи студентів. Методичні рекомендації містять плани семінарських занять, перелік питань для самостійного вивчення та дискусії, теми рефератів, методичне забезпечення контролю знань та список літератури і спрямовані на самостійне засвоєння тематики сучасних філософсько-політичних досліджень.

Необхідною умовою засвоєння курсу “Філософія політики” є розуміння теоретичного і практичного значення філософсько-політичного знання для осягнення сутності соціально-політичних процесів, що відбуваються у суспільстві в той чи інший історичний проміжок часу. З огляду на сказане методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів мають сприяти теоретичному засвоєнню основних сучасних філософсько-політичних теорій та концепцій, а також формуванню навичок ефективного використання їхнього методологічного потенціалу у самостійних дослідженнях.

Метою методичних рекомендацій щодо забезпечення самостійної роботи студентів є практичне опрацювання та засвоєння базових категорій філософії політики, її методологічного каркасу та змістового навантаження.

Завдання дисципліни “Філософія політики”:

- систематизація знань у галузі філософії політики та усвідомлення її методологічного взаємозв'язку з іншими галузями соціально-філософського дослідження;
- формування у студентів навичок самостійної роботи з теоретичним матеріалом на основі опрацювання та обговорення першоджерел, аналіз відповідної проблематики в контексті подальшого розвитку методологічних засад дисципліни.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ФІЛОСОФІЯ ПОЛІТИКИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Філософія політики: зміст, структура, методи і функції
1	Об’єкт, предмет та категоріальний апарат філософії політики
2	Історія розвитку та основні етапи становлення філософії політики
3	Методологічна основа та основні функції філософії політики
	Змістовий модуль II. Політика і влада: сучасні концепції
4	Політична влада як соціальний інститут, її форми та легітимація
5	Політична комунікація та політична культура. Політика і мораль
6	Суспільна ідеологія і політична влада. Політичні міфи
7	Психологічні засади політичного впливу. Масове суспільство і політичні технології
8	Геополітика: філософський вимір
Разом годин: 81	

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

Змістовий модуль I. Філософія політики: зміст, структура, методи і функції

Тема 1. Об’єкт, предмет та категоріальний апарат філософії політики

Першоджерела

1. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. — М.: Медиум, 1995.
2. Вебер М. Политика как призвание и профессия // М. Вебер Избр. пр. — М.: Прогресс, 1990.
3. Канетті Е. Маса і влада — К.: Вид. дім “Альтернативи”, 2001.
4. Маффесоли М. Околдованность мира или божественное социальное // Социологос. — Вып. 1. — 1991.

5. *Ницше Ф.* Воля к власти. Опыт переоценки всех ценностей. — М.: Культурная революция, 2005.
6. *Почепцов Г.* Тоталитарный человек: Очерки тоталитарного символизма и мифологии. — К.: Глобус, 1994.
7. *Толстоухов А. В.* Філософія демократії: Есе. — К.: Ін-т стратегічної політики, 2005.
8. *Фуко М.* Наглядати і карати. Народження в'язниці. — К.: Основи, 1998.
9. *Хефф О.* Политика, право, справедливость. — М.: Гнозис, 1994.
10. *Шмитт К.* Понятие политического // Вопр. социологии. — 1992. — № 1.

Періодика

1. *Адорно Т.* К логике социальных наук // Вопр. философии. — 1992. — № 10.
2. *Баталов Э. Я.* Политическое — слишком человеческое // Полис. — 1995. — № 5.
3. *Баталов Э. Л.* Топология политических отношений // Полис. — 1995. — № 2.
4. *Гаджиев К. С.* Политическая философия: формирование и сущность // Вопр. философии. — 1995. — № 7.
5. *Шмитт К.* Понятие политического // Вопр. социологии. — 1992. — № 1.

Питання для самостійного вивчення

1. З'ясуйте предметне співвідношення між філософією політики та політичною філософією. Зверніть особливу увагу на найпоширеніші визначення цих галузей гуманітарного знання та визначте їх функціональну специфіку.

(*Гаджиев К. С.* Политическая философия: формирование и сущность // Вопр. философии. — 1995. — № 7; *Гавський Б. А.* Філософія політики. — К.: Вища шк., 2005; *Філософія* політики: Короткий енцикл. слов. — К.: Знання України, 2002)

2. Зверніть увагу на співвідношення таких галузей гуманітарного знання, як філософія політики та філософія права. Визначте їх спільні риси та основні методологічні відмінності.

(*Гегель Г. В. Ф.* Философия права. — М.: Мысль, 1990; *Кузнецов В. І.* Філософія права. Історія та сучасність. — К.: ПЦ “Фоліант”, 2003; *Філософія* політики: Короткий енцикл. слов. — К.: Знання України, 2002)

3. Визначте предметні і методологічні відмінності філософії політики від такої галузі соціального знання, як політологія, та означте місце цих наук у структурі сучасного гуманітарного знання.

(*Філософія політики*: Короткий енцикл. слов. — К.: Знання України, 2002;
Філософія політики: Хрестоматія: У 4 т. — К.: Знання України, 2003)

Питання для дискусії

1. Охарактеризуйте основні риси філософсько-політичного знання (за працями К. С. Гаджиева, Б. А. Гаєвського, А. С. Панаріна) та визначте, у чому, на ваш погляд, полягає його соціально-практичний вимір.
2. Філософія політики: наука чи світогляд? Визначте наукові та світоглядні аспекти філософсько-політичного знання.

Теми рефератів

1. Філософія політики: зміст, структура, функції.
2. Філософія політики: історія та перспектива.
3. Філософія політики у системі гуманітарних наук.
4. Філософія політики: соціально-практичний вимір.

Тестові завдання

1. Об'єктом вивчення у філософії політики є:

- a) суспільство як система соціальних відносин;
- b) міжнародні політичні відносини;
- c) політика як явище суспільного життя;
- d) політична культура.

2. Предметом вивчення у філософії політики є:

- a) політична сфера соціальної діяльності;
- b) соціально-політична ідеологія;
- c) суспільно-політичні відносини;
- d) політична свідомість та політичні міфи.

3. Філософія політики вважається:

- a) теоретичною філософією;
- b) практичною філософією;
- c) аналітичною філософією;
- d) соціальною філософією.

4. Основними категоріями філософсько-політичного знання є:

- a) політика і влада;
- b) політична система;
- c) правова держава та громадянське суспільство;
- d) культура і мораль;
- e) ідеологія.

5. Політична свідомість має такі рівні прояву:

- a) індивідуальний та соціальний;
- b) індивідуальний та суспільний;
- c) індивідуальний та колективний;
- d) колективний та соціально-практичний.

6. Суб'єктами політичної діяльності не вважаються:

- a) народи та етноси;
- b) маси та нації;
- c) політичні партії та громадські організації;
- d) засоби масової інформації;
- e) науково-дослідні інститути;
- f) класи та соціальні інститути;
- g) індивіди та колективи;
- h) особистість.

7. Філософія політики не має спільних проблем дослідження з:

- a) політологією;
- b) політичною філософією;
- c) соціальною філософією;
- d) культурологією.

Література [1; 3; 4; 11–14; 33–36; 49; 62; 63; 69; 70; 84; 90; 93]

Тема 2. Історія розвитку та основні етапи становлення філософії політики

Першоджерела

1. *Арендт Х.* Истоки тоталитаризма. — М.: ЦентрКом, 1996.
2. *Арендт Х.* Viva activa или о деятельной жизни. — СПб.: Алетейя, 2000.

3. *Арістотель*. Політика. — К.: Основи, 2003.
4. *Бодрийяр Ж.* Общество потребления: Его мифы и структуры. — М.: Республика; Культурная революция, 2006.
5. *Гегель Г. В. Ф.* Философия права. — М.: Мысль, 1990.
6. *Гидденс Э.* Последствия модернити // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999.
7. *Гоббс Т.* Левиафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. — К.: Дух і Літера, 2000.
8. *Кант И.* К вечному миру // И. Кант. Метафизические начала естествознания. — М.: Мысль, 1999. — С. 1189–1241.
9. *Кастельс М.* Информационная эпоха: экономика, общество и культура. — М.: ГУ ВШЭ, 2000.
10. *Локк Дж.* Два трактата про врядування. — К.: Основи, 2001.
11. *Мак'явеллі Н.* Флорентійські хроніки; Державець. — К.: Основи, 1998.
12. *Ницше Ф.* Воля к власти. Опыт переоценки всех ценностей. — М.: Культурная революция, 2005.
13. *Платон.* Государство // Платон. Собр. соч.: В 3 т. — М.: Мысль, 1972. — Т. 3, ч. 1.
14. *Платон.* Политик // Платон. Собр. соч.: В 3 т. — М.: Мысль, 1972. — Т. 3, ч. 2.
15. *Поппер К.* Открытое общество и его враги; Чары Платона (Т. 1); Время лжепророков: Гегель, Маркс и другие оракулы (Т. 2) — К.: Ника-Центр, 2005.
16. *Руссо Ж.-Ж.* Об общественном договоре. Трактаты. — М.: КАНОН-пресс, 1998.
17. *Тоффлер Е.* Новая парадигма власти: знания, богатство и сила — Х.: Акта, 2003.
18. *Фуко М.* Наглядати і карати. Народження в'язниці. — К.: Основи, 1998.
19. *Фукуяма Ф.* Сильное государство. Управление и мировой порядок в XXI веке. — М.: АСТ, 2006.
20. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. — М.: Academia, 1999.

Періодика

1. *Гаджиев К. С.* Политическая философия: формирование и сущность // Вопр. философии. — 1995. — № 7.

Питання для самостійного вивчення

1. Простежте теоретичний прогрес політичних ідей у філософії Стародавнього Китаю. Визначте теоретичний потенціал та міру ефективності соціально-політичних концепцій того часу.

(Кирилюк Ф. М. Стародавня політологія: Навч. посіб. — К.: Знання, 2000; Рубин В. А. Личность и власть в Древнем Китае: Собр. тр. — М.: Восточная лит., 1999)

2. Розкрийте історичне значення соціально-філософських і політичних ідей Відродження та епохи Просвітництва.

(Кирилюк Ф. М. Політологія Ренесансу: Навч. посіб. — К.: Знання, 2000; Мак'явеллі Н. Флорентійські хроніки; Державець — К.: Основи, 1998; Руссо Ж.-Ж. Об общественном договоре. Трактаты. — М.: КАНОН-пресс, 1998)

3. Опрацюйте роботу Г. Гегеля “Філософія права” і визначте її роль у становленні сучасного філософсько-політичного знання.

(Гегель Г. Философия права. — М.: Мысль, 1990; Філософія політики: Короткий енцикл. слов. — К.: Знання, 2002; Філософія політики: Хрестоматія: У 4 т. — К.: Знання, 2003)

4. Визначте головні теоретичні та методологічні особливості основних філософсько-політичних концепцій ХХ ст.

(Арендт Х. Истоки тоталитаризма. — М.: ЦентрКом, 1996; Бодрийяр Ж. Общество потребления: Его мифы и структуры. — М.: Республика; Культурная революция, 2006; Понтер К. Открытое общество и его враги. — Т. 2. — К.: Ника-Центр, 2005; Тоффлер Е. Новая парадигма власти: знания, богатство и сила. — Х.: Акта, 2003; Фуко М. Наглядати і карати. Народження в'язниці. — К.: Основи, 1998; Фукуяма Ф. Сильное государство. Управление и мировой порядок в XXI веке. — М.: АСТ, 2006)

Питання для дискусії

1. Компаративний аналіз соціально-політичних концепцій Стародавнього Китаю. Чому, на ваш погляд, саме конфуціанство стало провідною світоглядною системою у сучасному Китаї?
2. Платон та Аристотель про державу: аналіз основних ідей. Практичні перспективи античних концепцій державного устрою.
3. Соціально-філософська думка та політичні ідеї мислителів Нового часу. Історична роль та практичне значення для сучасного суспільства.

4. Теорія вічного миру І. Канта: реальність чи утопія?
5. Російські та європейські інтерпретації марксизму: реальний зміст соціально-політичної концепції К. Маркса.
6. Особливості владних відносин в інформаційному суспільстві (М. Кастельс, Е. Тоффлер, Ф. Фукуяма).

Теми рефератів

1. Конфуціанство, даосизм та легізм у системі соціально-політичного світогляду Стародавнього Китаю.
2. Філософсько-політичні ідеї античності та еллінізму.
3. Політична думка епохи Середньовіччя.
4. Соціально-політична концепція Н. Мак'явеллі.
5. Т. Гоббс, Дж. Локк і Ж.-Ж. Руссо про основні принципи врядування.
6. Витоки тоталітаризму у концепції Х. Арндт.
7. Нова парадигма влади: зміст, сутність, функції (за працею Е. Тоффлера).
8. М. Драгоманов про соціально-політичне врядування.
9. Суспільно-політичні погляди І. Франка.
10. Соціально-політична концепція В. Липинського: основні принципи.

Тестові завдання

1. **Філософсько-політичні ідеї Стародавнього Китаю представлено у:**
  - a) конфуціанстві;
  - b) легізмі;
  - c) даосизмі;
  - d) маоїзмі.
2. **Термін “політика” першим використав:**
  - a) Конфуцій;
  - b) Сократ;
  - c) Аристотель;
  - d) Т. Гоббс.
3. **Концепцію ідеальної держави в античні часи пропонував:**
  - a) Аристотель;
  - b) Ксенофан;

- c) Платон;
- d) Парменід.

4. Середньовічна філософсько-політична думка представлена у працях:

- a) Августина Аврелія;
- b) Миколи Кузанського;
- c) Бруно Телезіо;
- d) Фоми Аквінського.

5. Основним представником філософсько-політичної думки Відродження вважається:

- a) Монтень;
- b) Ш. Монтеск'є;
- c) Н. Мак'явеллі;
- d) Лоренцо Валла.

6. Авторами теорії суспільного договору вважаються:

- a) Дж. Локк;
- b) Т. Гоббс;
- c) Ф. Бекон;
- d) Ж.-Ж. Руссо.

7. Концепція держави як “нічного сторожа” належить:

- a) Т. Гоббсу;
- b) Ж.-Ж. Руссо;
- c) Р. Декарту;
- d) Дж. Локку.

8. Теорію вічного миру запропонував:

- a) Г. Гегель;
- b) Н. Мак'явеллі;
- c) І. Кант;
- d) Дж. Локк.

9. Автор концепту “воля до влади”:

- a) Г. Гегель;
- b) Ф. Ніцше;

- c) І. Кант;
- d) А. Шопенгауер.

10. Концепція “економічного базису” належить:

- a) Е. Канетті;
- b) Ф. Енгельсу;
- c) П. Бурдьє;
- d) К. Марксу.

11. Як покликання та професію політику розглядав:

- a) К. Поппер;
- b) М. Вебер;
- c) Т. Парсонс;
- d) Е. Дюркгейм.

12. Автором концепції “відкритого суспільства” вважають:

- a) Е. Тоффлера;
- b) К. Поппера;
- c) Ф. Фукуяму;
- d) П. Дракера.

13. Грунтовні дослідження джерел тоталітаризму належать:

- a) С. Хантінгтону;
- b) Х. Арентт;
- c) М. Кастельсу;
- d) Е. Тоффлеру.

14. Ідею універсальності ліберальної демократії відстоював:

- a) К. Поппер;
- b) Ф. Фукуяма;
- c) С. Хантінгтон;
- d) Н. Луман.

15. Серед українських громадських діячів ідею федералізму підтримував:

- a) В. Липинський;
- b) І. Франко;
- c) М. Драгоманов;
- d) Д. Чижевський.

Література [1; 2; 11; 15; 16; 29–32; 40; 41; 45; 50; 51; 53; 61; 65; 71–73]

Тема 3. Методологічна основа та основні функції філософії політики

Першоджерела

1. *Арістотель*. Політика. — К.: Основи, 2003.
2. *Вебер М.* Политика как призвание и профессия // М. Вебер. Избранные произведения. — М.: Прогресс, 1990.
3. *Гегель Г. В. Ф.* Философия права. — М.: Мысль, 1990.
4. *Єрмоленко А. М.* Комуникативна практична філософія. — К.: Лібра, 1999.
5. *Платон*. Государство // Платон. Собр. сочинений: В 3 т. — М.: Мысль, 1972. — Т. 3, ч. 1.
6. *Платон*. Политик // Платон. Собр. сочинений: В 3 т. — М.: Мысль, 1972. — Т. 3, ч. 2.
7. *Поппер К.* Открытое общество и его враги; Чары Платона (Т. 1); Время лжепророков: Гегель, Маркс и другие оракулы (Т. 2) — К.: Ника-Центр, 2005.
8. *Тоффлер Е.* Новая парадигма власти: знания, богатство и сила — Х.: Акта, 2003.
9. *Фуко М.* Наглядати і карати. Народження в'язниці. — К.: Основи, 1998.
10. *Фукуяма Ф.* Сильное государство. Управление и мировой порядок в XXI веке. — М.: АСТ, 2006.
11. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. — М.: Academia, 1999.
12. *Хефф О.* Политика, право, справедливость. — М.: Гнозис, 1994.

Періодика

1. *Баталов Э. Л.* Топология политических отношений // Полис. — 1995. — № 2.
2. *Дегтярев А. А.* Политическая власть как регулятивный механизм социального общения // Полис. — 1996. — № 3.
3. *Шмитт К.* Понятие политического // Вopr. социологии. — 1992. — № 1.

Питання для самостійного вивчення

1. Охарактеризуйте основні методи філософсько-політичного дослідження з точки зору їх соціально-практичного значення.

(*Філософія* політики: Короткий енцикл. слов. — К.: Знання, 2002; *Хефф О.* Політика, право, справедливість. — М.: Гнозис, 1994)

2. Розкрийте зміст та значення аксіологічної функції філософсько-політичного знання.

(*Гаєвський Б. А.* Філософія політики. — К.: Вища шк., 2005; *Філософія* політики: Короткий енцикл. слов. — К.: Знання, 2002; *Філософія* політики: Хрестоматія: У 4 т. — К.: Знання, 2003)

3. Визначте сутність праксеологічної функції філософсько-політичної думки.

(*Гаєвський Б. А.* Філософія політики. — К.: Вища шк., 2005; *Філософія* політики: Короткий енцикл. слов. — К.: Знання, 2002; *Філософія* політики: Хрестоматія: У 4 т. — К.: Знання, 2003)

Питання для дискусії

1. Визначте основні методологічні принципи філософсько-політичних досліджень (на основі аналізу першоджерел).
2. Методи політичного аналізу та прогнозування.
3. Політика як професія: зміст, сутність, функції.
4. Аксіологічні засади політики: перспективи українського суспільства.

Теми рефератів

1. Предмет, метод і завдання філософії політики.
2. Ціннісні орієнтири філософсько-політичного знання: минуле та сучасність.
3. Методологія філософсько-політичного дослідження.
4. Соціально-практичні функції філософії політики.

Тестові завдання

1. Методологічну основу філософії політики становлять:

- a) експеримент;
- b) аналіз та синтез;
- c) методи політичного прогнозування;
- d) методи побудови наукових теорій та їх перевірки;
- e) індукція та дедукція.

2. Основними функціями філософії політики є:

- a) онтологічна;
- b) гносеологічна;
- c) праксеологічна;
- d) аксіологічна;
- e) регулятивна;
- f) методологічна;
- g) аналітична;
- h) науково-практична.

Література [1; 11–15; 22; 62; 63; 65; 69–71; 90]

Змістовий модуль II. Політика і влада: сучасні концепції

Тема 4. Політична влада як соціальний інститут, її форми та легітимація

Першоджерела

1. Діденко Н. Г. Управління, влада, держава: філософські аспекти взаємодії / Донецький держ. ун-т управління. — Донецьк: Дон. ДУУ, 2005.
2. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. — М.: Медиум, 1995.
3. Исаев И. А. Власть и закон в контексте иррационального: Очерки по философии политики и права. — М.: Юрист, 2006.
4. Калініченко М. Влада громадянського суспільства. — Суми: Університетська кн., 2006.
5. Канетті Е. Маса і влада — К.: Вид. дім “Альтернативи”, 2001.
6. Ницше Ф. Воля к власти. Опыт переоценки всех ценностей. — М.: Культурная революция, 2005.
7. Рікер П. Навколо політики. — К., 1995.
8. Соколов В. Н., Ханеев С. Е. Власть. Политика. Массы. — О.: Маяк, 2002.
9. Фуко М. Наглядати і карати. Народження в'язниці. — К.: Основи, 1998.

Періодика

1. Болл Т. Власть // Полис. — 1993. — № 5.
2. Дегтярев А. А. Политическая власть как регулятивный механизм социального общения // Полис. — 1996. — № 3.
3. Ильин М. В., Мельвиль А. Ю. Власть // Полис. — 1997. — № 6.

4. *Ледяев В. Г.* Власть: концептуальный анализ // Полис. — 2000. — № 1.
5. *Ледяев В. Г.* Формы власти: типологический анализ // Полис. — 2000. — № 2.

Питання для самостійного вивчення

1. Розкрийте зміст і визначте співвідношення понять:
  - а) Влада — це ...; Політична влада — це ...
  - б) Правова держава — це ...; Громадянське суспільство — це ...

(*Болл Т.* Власть // Полис. — 1993. — № 5; *Калініченко М.* Влада громадянського суспільства. — Суми: Університетська кн., 2006; *Соколов В. Н., Ханьєв С. Е.* Власть. Политика. Массы. — О.: Маяк, 2002)

2. Проаналізуйте працю М. Калініченка “Влада громадянського суспільства” і визначте основні аспекти впливу громадянського суспільства на державну політику.

(*Калініченко М.* Влада громадянського суспільства. — Суми: Університетська кн., 2006)

3. Визначте зміст та співвідношення таких понять, як легальність та легітимність влади.

(*Бергер П., Лукман Т.* Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. — М.: Медиум, 1995; *Філософія політики: Короткий енцикл. слов.* — К.: Знання, 2002)

Питання для дискусії

1. Влада у структурі політичних відносин. Зміст ніцшеанського поняття “воля до влади”: його можливі інтерпретації.
2. Влада і свобода. Влада і свавілля. Влада і відповідальність. Як, на ваш погляд, співвідносяться ці поняття?
3. Влада громадянського суспільства: структурні рівні та практичні межі.
4. Співвідношення змісту понять “політична влада” та “політична ідеологія”.

Теми рефератів

1. Політична влада у структурі владних відносин.
2. Політичні міфи: сутність, структура та соціальне значення.
3. Політична ідеологія: зміст, сутність, функції.
4. Правова держава і громадянське суспільство: рівні взаємодії.

Тестові завдання

1. *Поняття влади містить такі виміри:*

- a) інституційна влада;
- b) державна влада;
- c) суспільна влада;
- d) соціальна влада;
- e) політична влада;
- f) релігійна влада.

2. *Політична влада здійснюється:*

- a) державою;
- b) суспільством;
- c) політичними партіями;
- d) громадсько-політичними організаціями;
- e) організаціями місцевого самоврядування.

3. *Політична влада потребує:*

- a) соціалізації;
- b) інституціоналізації;
- c) легітимізації;
- d) легітимації;
- e) декларизації.

4. *Політична влада не передбачає виконання функцій:*

- a) управління суспільством;
- b) забезпечення політичної стабільності;
- c) інтеграції суспільства;
- d) забезпечення соціальної стабільності.

5. *За М. Вебером, система типів легітимності політичної влади не включає:*

- a) харизматичного типу;
- b) етнічної легітимності;
- c) персональної легітимності;
- d) структурної легітимності;
- e) персоналізованої легітимності.

6. *Політична влада обов'язково передбачає:*

- a) політичну ідеологію;
- b) політичну міфологію;

- c) громадянське суспільство;
- d) законодавчу систему;
- e) міжнародні відносини;
- f) публік рилейшнз;
- g) виборчі технології.

7. За формою правління політична влада поділяється на:

- a) авторитарну;
- b) демократичну;
- c) ліберальну;
- d) лояльну;
- e) тоталітарну.

Література [2; 7; 20; 21; 25–27; 30; 31; 38; 39; 65; 87]

**Тема 5. Політична комунікація та політична культура.
Політика і мораль**

Першоджерела

1. Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю. Політична культура, ідеологія, психологія. — Чернівці: Рута, 2000.
2. Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів. — Чернівці: Рута, 2004.
3. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. — К.: Лібра, 1999.
4. Оболонский А. В. Мораль и право в политике и управлении. — М.: ГУ ВШЭ, 2006.
5. Хефф О. Политика, право, справедливость. — М.: Гнозис, 1994.

Періодика

1. Апресян Р. Г. Сила и насилие слова // Человек. — 1997. — № 5.
2. Ушакин С. А. Речь как политическое действие // Полис. — 1995. — № 5.

Питання для самостійного вивчення

1. Проаналізуйте співвідношення таких понять, як політика, право та справедливість. Що вони мають спільного та в чому полягають головні відмінності?

(Хефф О. Политика, право, справедливость. — М.: Гнозис, 1994; *Філософія політики*: Короткий енцикл. слов. — К.: Знання, 2002)

2. Розкрийте зміст і визначте співвідношення понять:
  - а) Політика — це ...; Політична культура — це ...
  - б) Політична комунікація — це ...; Політична етика — це ...
3. Визначте основні функції політичної комунікації.

(Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. — К.: Лібра, 1999; *Філософія* політики: Короткий енцикл. слов. — К.: Знання, 2002.)

4. Розкрийте зміст та структуру поняття “політична культура країни”. Визначте його евристичний потенціал.

(Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів. — Чернівці: Рута, 2004; *Філософія* політики: Короткий енцикл. слов. — К.: Знання, 2002)

Питання для дискусії

1. Чи можлива моральна політика і політична мораль? Обґрунтуйте свою точку зору.
2. Політична культура: зміст, структура та функції.

Теми рефератів

1. Політична культура у системі політичних відносин.
2. Політична комунікація: сутність, рівні, функції.
3. Аксиологічні засади політики: реальність та утопія.

Тестові завдання

- 1. Політична культура являє собою:**
  - а) форму політичної свідомості;
  - б) навички політичної комунікації;
  - с) політичну етику;
  - д) систему знань та навичок суб'єкта політичної діяльності.
- 2. Засобом відтворення політичної культури є:**
  - а) політична свідомість;
  - б) політична ідеологія;
  - с) національна ідея;
  - д) політична етика.
- 3. Політична культура виконує такі функції:**
  - а) комунікативну;

- b) гносеологічну;
- c) аксіологічну;
- d) методологічну;
- e) праксеологічну.

4. Моральні аспекти політики розкриваються на таких рівнях соціальної взаємодії:

- a) індивідуальному;
- b) соціальному;
- c) ідеологічному;
- d) суспільному;
- e) колективному.

5. Політична культура не містить:

- a) етику міжнародних відносин;
- b) моральні якості політика;
- c) політичний менеджмент;
- d) політичну аксіологію.

6. Політична культура особи містить такі складові:

- a) усталені способи політичної діяльності;
- b) політичні знання, цінності та орієнтації;
- c) методичність;
- d) політичні переконання;
- e) організаторські здібності;
- f) толерантність;
- g) політичну незаангажованість.

7. Політичну культуру суспільства можна поділити на:

- a) субкультури соціальних спільнот, колективів, осіб;
- b) праву, ліву та центристську;
- c) державно-політичну і громадсько-політичну;
- d) субкультури національних утворень;
- e) реформаторську та опортуністичну;
- f) реакційну;
- g) конформістську;
- h) лояльну.

Література [8–10; 20; 22; 59; 69; 83; 93]

Тема 6. Суспільна ідеологія і політична влада. Політичні міфи

Першоджерела

1. *Барт Р.* Мифологии. — М.: Изд-во им. Сабашниковых, 1996.
2. *Діденко Н. Г.* Управління, влада, держава: філософські аспекти взаємодії / Донецький держ. ун-т управління. — Донецьк: Дон. ДУУ, 2005.
3. *Донченко О. А., Романенко Ю. В.* Архетипи соціального життя і політика (Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення). — К.: Либідь, 2001.
4. *Почепцов Г.* Тоталитарный человек: Очерки тоталитарного символизма и мифологии. — К.: Глобус, 1994.
5. *Райх В.* Психология масс и фашизм. — СПб.: Университетская кн., 1997.

Періодика

1. *Дегтярев А. А.* Политическая власть как регулятивный механизм социального общения // Полис. — 1996. — № 3.
2. *Кравченко И. И.* Политическая мифология: вечность и современность // Вопр. философии. — 1999. — № 1.
3. *Матц У.* Идеологии как детерминанты политики в эпоху модерна // Полис. — 1992. — № 1, 2.
4. *Плуцер-Сарно А.* “Ритуал” и “миф” в современной политике // Логос. — 2000. — № 2.
5. *Хевеши М. А.* Политика и психология масс // Вопр. философии. — 1999. — № 12.
6. *Человек, политика, психология (круглый стол)* // Вопр. философии. — 1995. — № 4.
7. *Эдельман О.* Легенды и мифы Советского Союза // Логос. — 1999. — № 5.

Питання для самостійного вивчення

1. Зробіть компаративний аналіз понять “ідеологія” та “ідеократія”. Визначте їх функціональні особливості.

(*Матц У.* Идеологии как детерминанты политики в эпоху модерна // Полис. — 1992. — № 1–2; *Почепцов Г.* Тоталитарный человек: Очерки тоталитарного символизма и мифологии. — К.: Глобус, 1994; *Райх В.* Психология масс и фашизм. — СПб.: Университетская кн., 1997)

2. Проаналізуйте зміст та співвідношення понять “суспільна ідеологія” та “політична міфологія”. Визначте основні відмінності.

(Кравченко И. И. Политическая мифология: вечность и современность // Вопр. философии. — 1999. — № 1; Матиц У. Идеологии как детерминанты политики в эпоху модерна // Полис. — 1992. — № 1, 2.)

3. Визначте зміст та функціональні особливості понять “політичний міф” та “утопія”.

(Плуцер-Сарно А. “Ритуал” и “миф” в современной политике // Логос. — 2000. — № 2; Почецов Г. Тоталитарный человек: Очерки тоталитарного символизма и мифологии. — К.: Глобус, 1994; Эдельман О. Легенды и мифы Советского Союза // Логос. — 1999. — № 5)

4. Визначте рівні взаємодії таких форм суспільної свідомості, як політичні міфи та політична ідеологія.

(Діденко Н. Г. Управління, влада, держава: філософські аспекти взаємодії / Донецький держ. ун-т управління. — Донецьк: Дон. ДУУ, 2005; Кравченко И. И. Политическая мифология: вечность и современность // Вопр. философии. — 1999. — № 1)

Питання для дискусії

1. Чи обов'язкова наявність загальносуспільної політичної ідеології для успішного розвитку держави?
2. Чи може суспільство ефективно функціонувати без політичної мифології?

Теми рефератів

1. Політична ідеологія: сутність, структура, функції.
2. Міф та утопія як інструменти політичної влади.

Тестові завдання

1. Політична ідеологія має такі рівні прояву:

- a) загальносуспільний;
- b) індивідуальний;
- c) світоглядний;
- d) партійний;
- e) національний;
- f) соціальний.

2. До політичних ідеологій не зараховують:

- a) нацизм;
- b) націоналізм;
- c) соціалізм;

- d) капіталізм;
- e) демократію;
- f) консерватизм;
- g) лібералізм;
- h) парламентаризм.

3. До основних функцій політичної ідеології належать:

- a) світоглядна;
- b) регулятивна;
- c) методологічна;
- d) праксеологічна;
- e) пізнавальна;
- f) онтологічна.

4. Міф як феномен сучасної політики ґрунтується на:

- a) соціальних архетипах;
- b) партійній ідеології;
- c) суспільних стереотипах;
- d) соціальних утопіях;
- e) суспільній ідеології.

5. Політичний міф є елементом:

- a) політичної свідомості;
- b) суспільної свідомості;
- c) міфологічної свідомості;
- d) національної свідомості.

6. Політичні міфи поділяються на:

- a) конструктивні та деструктивні;
- b) позитивні та негативні;
- c) явні та латентні;
- d) державні та партійні;
- e) класичні та модерні.

Література [8; 9; 20; 44; 47; 52; 56; 66; 77; 82]

**Тема 7. Психологічні засади політичного впливу.
Масове суспільство і політичні технології**

Першоджерела

1. Богданов Е. Н., Зазыкин В. Г. Психологические основы “Паблик рилейшнз”. — СПб.: Питер, 2003.
2. Канетті Е. Маса і влада. — К.: Вид. дім “Альтернативи”, 2001.
3. Московичи С. Век толп. — М.: Центр психологии и психотерапии, 1998.
4. Порфімович О. Л. Імідж і влада. — К.: Дакор, 2007.
5. Почепцов Г. Імідж-мейкер. Паблік рилейшнз для політиків і бізнесменів. — К.: РА Губернікова, 1995.
6. Шейнов В. П. Піар “білий” і “чорний”: Технологія прихованого управління людьми. — М.: АСТ, 2005.

Періодика

1. Гусейнов Г. Ложь как состояние сознания // Вопр. философии. — 1989. — № 11.
2. Дегтярев А. А. Политическая власть как регулятивный механизм социального общения // Полис. — 1996. — № 3.
3. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс // Вопр. философии. — 1989. — № 3, 4.
4. Хевеши М. А. Политика и психология масс // Вопр. философии. — 1999. — № 12.

Питання для самостійного вивчення

1. Визначте зміст феномену “масового суспільства” (на основі опрацювання першоджерел).

(Канетті Е. Маса і влада — К.: Вид. дім “Альтернативи”, 2001; Московичи С. Век толп. — М.: Центр психологии и психотерапии, 1998; Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс // Вопр. философии. — 1989. — № 3, 4)

2. Розкрийте зміст і визначте співвідношення понять:
  - а) Масове суспільство — це ...; Психологічні засади політичного впливу — це ...
  - б) Політична влада — це ...; Політичні технології — це ...
3. Розкрийте роль та значення політичної риторики як засобу впливу на суспільство. Визначте його моральне навантаження та соціально-практичне значення.

(Апресян Р. Г. Сила и насилие слова // Человек. — 1997. — № 5; Рикер П. Навколо політики. — К., 1995; Рикер П. Мораль, етика, політика // П. Рикер. Герменевтика, етика, політика. — М., 1995; Ушакин С. А. Речь как политическое действие // Полис. — 1995. — № 5)

4. Визначте психологічні засади та механізми ефективної реалізації паблік рилейшнз.

(Богданов Е. Н., Зазыкин В. Г. Психологические основы “Паблик рилейшнз”. — СПб.: Питер, 2003; Шейнов В. П. Пиар “белый” и “черный”: Технология скрытого управления людьми. — М.: АСТ, 2005)

Питання для дискусії

1. Маса та еліта. Способи формування та основні риси політичної еліти.
2. Соціально-практичне значення політичних технологій.
3. Чи є політичні технології чинником демократичного розвитку суспільства?

Теми рефератів

1. Феномен масового суспільства: теорія та історія.
2. Політична еліта і масове суспільство: особливості взаємодії.
3. Політичні технології як засіб маніпуляції свідомістю.
4. Політичні технології: сутність, значення та функції.

Тестові завдання

1. Дослідженням феномену масового суспільства не займалися:
  - a) Е. Канетті;
  - b) С. Хантінгтон;
  - c) Х. Ортега-і-Гассет;
  - d) М. Фуко;
  - e) С. Московичі.
2. За класичною теорією еліт (В. Парето та Г. Моска) основними рисами політичної еліти вважаються:
  - a) фінансова стабільність;
  - b) влада;
  - c) інтелект;
  - d) інтелект, влада та фінансова стабільність.

3. До політичних технологій не зараховують:

- a) засоби масової комунікації;
- b) паблік рилейшнз;
- c) іміджологію;
- d) пропаганду;
- e) політичне моделювання;
- f) політичне прогнозування;
- g) політичні дебати.

4. При розробці політичних технологій враховуються:

- a) психологія мас;
- b) соціальні стереотипи;
- c) релігійні традиції;
- d) суспільні архетипи;
- e) етнічні особливості суспільства.

5. Політичні технології виконують такі функції:

- a) праксеологічну;
- b) методологічну;
- c) онтологічну;
- d) гносеологічну;
- e) регулятивну.

Література [10; 20; 44; 45; 48; 57;
60; 62; 68; 71]

Тема 8. Геополітика: філософський вимір

Першоджерела

1. *Бжезинский З.* Великая шахматная доска (Господство Америки и его геостратегические императивы). — М.: Междунар. отношения, 1998.
2. *Гор А.* Земля на чаше весов. В поисках новой общей цели // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999.
3. *Дугин А.* Основы геополитики. — М.: Арктогея, 2000.
4. *Мадіссон В. В., Шахов В. А.* Сучасна українська геополітика. — К.: Либідь, 2003.
5. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999.

6. *Яценко Б. П., Стафійчук В. І., Брайчевський Ю. С., Бородієнко О. В., Подольський А. О.* Політична географія і геополітика. — К.: Либідь, 2007.

Періодика

1. *Гаджиев К. С.* Геополитика: история и современное содержание дисциплины // Полис. — 1996. — № 2.
2. *Макиндер Х.* Географическая ось истории // Полис. — 1995. — № 4.
3. *Семенов В.* Геополитика как наука // Власть. — 1994. — № 8.
4. *Цыганков П.* Геополитика: последнее прибежище разума // Вопр. философии. — 1994. — № 7–8.

Питання для самостійного вивчення

1. Визначте теоретичне співвідношення таких галузей знання, як політична географія та геополітика.

(*Тихонравов Ю. В.* Геополитика: Учеб. пособие. — М.: ЗАО “Бизнес-школа “Интел-Синтез”, 1998; *Яценко Б. П., Стафійчук В. І., Брайчевський Ю. С., Бородієнко О. В., Подольський А. О.* Політична географія і геополітика. — К.: Либідь, 2007)

2. Порівняйте тексти досліджень А. Гора та С. Хантінгтона. Визначте основні ідеї та їх соціально-практичний потенціал.

(*Гор А.* Земля на чаше весов. В поисках новой общей цели // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999; *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999)

3. Проаналізуйте основні ідеї праці В. Мадіссона та В. Шахова “Сучасна українська геополітика”.

(*Мадіссон В. В., Шахов В. А.* Сучасна українська геополітика. — К.: Либідь, 2003)

4. Розкрийте методологічний і праксеологічний потенціал праці С. Хантінгтона “Зіткнення цивілізацій і перетворення світового порядку”.

(*Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999)

5. Проаналізуйте теоретичне співвідношення та зв'язок понять “геополітика” та “політична ідеологія”.

(Дугин А. Основы геополитики. — М.: Арктогея, 2000; Макіндер Х. Географическая ось истории // Полис. — 1995. — № 4; Хантингтон С. Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999)

Питання для дискусії

1. Основні тенденції розвитку сучасної світової геополітики.
2. Геополітичні перспективи України: сучасність та прогнози.

Теми рефератів

1. Геополітика: сутність, значення, функції.
2. Геополітика: історія та теорія.
3. Геополітика: основні тенденції розвитку.

Тестові завдання

1. Геополітика вивчає:

- a) динаміку міжнародних відносин;
- b) політичну теорію та практику;
- c) державну політику;
- d) цивілізаційну зумовленість міжнародних відносин;
- e) географічно-територіальну зумовленість політики країни.

2. Класиками геополітичних досліджень вважаються:

- a) Х. Макіндер;
- b) Ф. Фукуяма;
- c) З. Бжезінський;
- d) Ф. Ратцель;
- e) М. Данилевський;
- f) К. Хаусхофер;
- g) Р. Челлен.

3. Першим термін “геополітика” використав:

- a) Ф. Ратцель;
- b) Х. Макіндер;
- c) Р. Челлен;
- d) З. Бжезінський.

4. Як теорію позиційної гри на “світовій шаховій дошці” геополітику розглядає:

- a) С. Хантінгтон;

- b) X. Макіндер;
- c) З. Бжезінський;
- d) М. Данилевський.

5. Основною детермінантою геополітичних концепцій є:

- a) політична ідеологія;
- b) державна політика;
- c) географічне розташування країни;
- d) соціальна міфологія.

Література [5; 12; 17; 23; 42; 43; 64; 73; 81; 88; 92]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Арістотель*. Політика — К.: Основи, 2003.
2. *Арендт Х.* Истоки тоталитаризма. — М.: ЦентрКом, 1996.
3. *Баталов Э. Я.* Политическое — слишком человеческое // *Полис*. — 1995. — № 5.
4. *Баталов Э. Л.* Топология политических отношений // *Полис*. — 1995. — № 2.
5. *Бжезинский З.* Великая шахматная доска (Господство Америки и его геостратегические императивы). — М.: Междунар. отношения, 1998.
6. *Богданов Е. Н., Зазыкин В. Г.* Психологические основы “Паблик рилейшнз”. — СПб.: Питер, 2003.
7. *Болл Т.* Власть // *Полис*. — 1993. — № 5.
8. *Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю.* Політична культура, ідеологія, психологія. — Чернівці: Рута, 2000.
9. *Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю.* Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів. — Чернівці: Рута, 2004.
10. *Варій М. Й.* Політико-психологічні передвиборні та виборчі технології. — К.: Ніка-Центр, 2003.
11. *Вебер М.* Политика как призвание и профессия // М. Вебер. Избранные произведения. — М.: Прогресс, 1990.
12. *Гаджиев К. С.* Геополитика: история и современное содержание дисциплины // *Полис*. — 1996. — № 2.

13. *Гаджиев К. С.* Политическая философия: формирование и сущность // Вопр. философии. — 1995. — № 7.
14. *Гаджиев К. С.* Политическая философия. — М.: Экономика, 1999.
15. *Гавський Б. А.* Філософія політики. — К.: Вища шк., 2005.
16. *Гегель Г. В. Ф.* Философия права. — М.: Мысль, 1990.
17. *Геополитика* современного мира. — М.: Гардарики, 2006.
18. *Гоббс Т.* Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. — К.: Дух і Літера, 2000.
19. *Гусейнов Г.* Ложь как состояние сознания // Вопр. философии. — 1989. — № 11.
20. *Діденко Н. Г.* Управління, влада, держава: філософські аспекти взаємодії / Донецький держ. ун-т управління. — Донецьк: Дон. ДУУ, 2005.
21. *Державність, мораль і засоби масової інформації:* Матеріали наук.-практ. конф., 7–9 серпня 2000 р. — Луцьк: Надстир'я, 2000.
22. *Десярев А. А.* Политическая власть как регулятивный механизм социального общения // Полис. — 1996. — № 3.
23. *Дугин А.* Основы геополитики. — М.: Арктогея, 2000.
24. *Єрмоленко А. М.* Комунікативна практична філософія. — К.: Лібра, 1999.
25. *Ильин М. В., Коваль Б. И.* Что есть политика и что — наука о политике // Полис. — 1991. — № 4.
26. *Ильин М. В., Мельвиль А. Ю.* Власть // Полис. — 1997. — № 6.
27. *Исаев И. А.* Власть и закон в контексте иррационального: Очерки по философии политики и права. — М.: Юристъ, 2006.
28. *Калініченко М.* Влада громадянського суспільства. — Суми: Університетська кн., 2006.
29. *Кант И.* К вечному миру // И. Кант. Метафизические начала естествознания. — М.: Мысль, 1999. — С. 1189–1241.
30. *Канетті Е.* Маса і влада — К.: Вид. дім “Альтернативи”, 2001.
31. *Канетті Э.* Масса и власть — М.: Ad Marginem, 1997.
32. *Карл Маркс* и современная философия: Сб. материалов науч. конф. к 180-летию со дня рождения К. Маркса. — М.: РАН, 1999.
33. *Кирилюк Ф. М.* Політологія Нової доби: Посібник. — К.: Вид. центр “Академія”, 2003.
34. *Кирилюк Ф. М.* Політологія Ренесансу: Навч. посіб. — К.: Знання, 2000.
35. *Кирилюк Ф. М.* Політологія середньовіччя: — К.: Знання, 2000.
36. *Кирилюк Ф. М.* Стародавня політологія: Навч. посіб. — К.: Знання, 2000.

37. *Кравченко И. И.* Политическая мифология: вечность и современность // *Вопр. философии.* — 1999. — № 1.
38. *Ледяев В. Г.* Власть: концептуальный анализ // *Полис.* — 2000. — № 1.
39. *Ледяев В. Г.* Формы власти: типологический анализ // *Полис.* — 2000. — № 2.
40. *Локк Дж.* Два трактата про врядування — К.: Основи, 2001.
41. *Мак'явеллі Н.* Флорентійські хроніки; Державець. — К.: Основи, 1998.
42. *Мадіссон В. В., Шахов В. А.* Сучасна українська геополітика — К.: Либідь, 2003.
43. *Макіндер Х.* Географическая ось истории // *Полис.* — 1995. — № 4.
44. *Матиц У.* Идеологии как детерминанты политики в эпоху модерна // *Полис.* — 1992. — № 1–2.
45. *Московичи С.* Век толп. — М.: Центр психологии и психотерапии, 1998.
46. *Ницше Ф.* Воля к власти. Опыт переоценки всех ценностей. — М.: Культурная Революция, 2005.
47. *Оболонский А. В.* Мораль и право в политике и управлении. — М.: ГУ ВШЭ, 2006.
48. *Ортега-и-Гассет Х.* Восстание масс // *Вопр. философии.* — 1989. — № 3, 4.
49. *Панарин А. С.* Философия политики. — М.: Новая шк., 1996.
50. *Платон.* Государство // *Платон. Собрание сочинений: В 3 т.* — М.: Мысль, 1972. — Т. 3, ч. 1.
51. *Платон.* Политик // *Платон. Собрание сочинений: В 3 т.* — М.: Мысль, 1972. — Т. 3, ч. 2.
52. *Плуцер-Сарно А.* “Ритуал” и “миф” в современной политике // *Логос.* — 2000. — № 2.
53. *Поппер К.* Открытое общество и его враги; Чары Платона (Т. 1); Время лжепророков: Гегель, Маркс и другие оракулы (Т. 2) — К.: Ника-Центр, 2005.
54. *Порфімович О. Л.* Імідж і влада. — К.: Дакор, 2007.
55. *Почепцов Г.* Имидж-мейкер. Паблік рилейшнз для политиков и бизнесменов. — К.: РА Губерникова, 1995.
56. *Райх В.* Психология масс и фашизм. — СПб.: Университетская кн., 1997.

57. *Рікер П.* Насильство та мовлення // П. Рікер. Навколо політики. — К., 1995.
58. *Рікер П.* Мова політики і риторики // П. Рікер. Навколо політики. — К., 1995.
59. *Рікер П.* Мораль, етика, політика // П. Рікер. Герменевтика, етика, політика. — М., 1995.
60. *Рубин В. А.* Личность и власть в Древнем Китае: Собр. труд. — М.: Изд. фирма “Восточная литература” РАН, 1999.
61. *Руссо Ж.-Ж.* Об общественном договоре. Трактаты. — М.: КАНОН-пресс, 1998.
62. *Суліма Є. М., Шепелєв М. А., Кривошеїн В. В., Полянська В. Ю.* Політична філософія. — К.: Знання, 2006.
63. *Сучасна політична філософія: Антологія.* — К.: Основи, 1998.
64. *Тихонравов Ю. В.* Геополитика. — М.: ЗАО “Бизнес-школа “Интел-Синтез”, 1998.
65. *Тюффлер Е.* Новая парадигма власти: знания, богатство и сила — Х.: Акта, 2003.
66. *Хевеши М. А.* Политика и психология масс // *Вопр. философии.* — 1999. — № 12.
67. *Ушакин С. А.* Речь как политическое действие // *Полис.* — 1995. — № 5.
68. *Шейнов В. П.* Пиар “белый” и “черный”: Технология скрытого управления людьми. — М.: АСТ, 2005.
69. *Філософія політики: Короткий енцикл. слов.* — К.: Знання, 2002.
70. *Філософія політики: Хрестоматія: У 4 т.* — К.: Знання, 2003.
71. *Фуко М.* Наглядати і карати. Народження в'язниці. — К.: Основи, 1998.
72. *Фукуяма Ф.* Сильное государство. Управление и мировой порядок в XXI веке. — М.: АСТ, 2006.
73. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка // *Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология.* — М.: Academia, 1999.

Додаткова

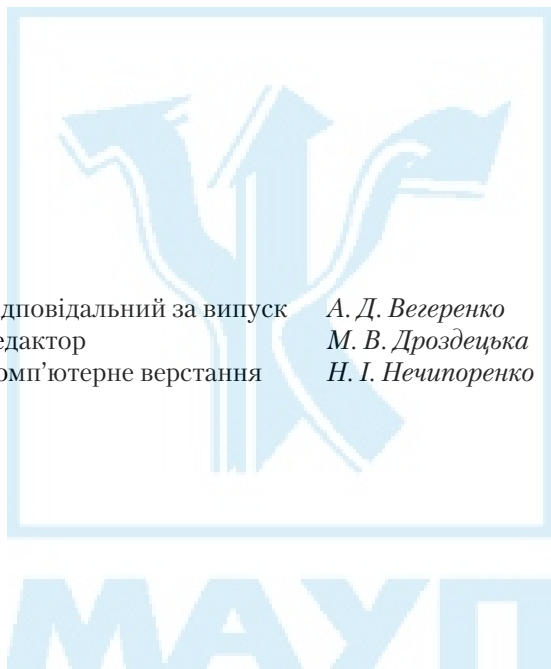
74. *Арендт Х.* Viva activa или о деятельной жизни. — СПб.: Алетейя, 2000.
75. *Адорно Т.* К логике социальных наук // *Вопр. философии.* — 1992. — № 10.
76. *Апресян Р. Г.* Сила и насилие слова // *Человек.* — 1997. — № 5.
77. *Барт Р.* Мифологии. — М.: Изд-во им. Сабашниковых, 1996.

78. *Бергер П., Лукман Т.* Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. — М.: Медиум, 1995.
79. *Бурдье П.* Социология политики. — М.: Socio-Logos, 1993.
80. *Гидденс Э.* Последствия модернити // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999.
81. *Гор А.* Земля на чаше весов. В поисках новой общей цели // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999.
82. *Донченко О. А., Романенко Ю. В.* Архетипи соціального життя і політика (Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення). — К.: Либідь, 2001.
83. *Кастельс М.* Информационная эпоха: экономика, общество и культура. — М.: ГУ ВШЭ, 2000.
84. *Кузнецов В. І.* Філософія права. Історія та сучасність: Навч. посіб. — К.: ПЦ “Фоліант”, 2003.
85. *Манойло А. В., Петренко А. И., Фролов Д. Б.* Государственная информационная политика в условиях информационно-психологической войны. — М.: Горячая линия-Телеком, 2003.
86. *Маффесоли М.* Околдованность мира или божественное социальное // Социологос. — 1991.— Вып. 1.
87. *Почепцов Г.* Тоталитарный человек: Очерки тоталитарного символизма и мифологии. — К.: Глобус, 1994.
88. *Семенов В.* Геополитика как наука // Власть. — 1994. — № 8.
89. *Соколов В. Н., Ханеев С. Е.* Власть. Политика. Массы. — О.: Маяк, 2002.
90. *Толстоухов А. В.* Філософія демократії: Есе. — К.: Ін-т стратегічної політики, 2005.
91. *Хефф О.* Политика, право, справедливость. — М.: Гнозис, 1994.
92. *Цыганков П.* Геополитика: последнее прибежище разума // Вопр. философии. — 1994. — № 7–8.
93. *Человек, политика, психология (круглый стол)* // Вопр. философии. — 1995. — № 4.
94. *Шмитт К.* Понятие политического // Вопр. социологии. — 1992. — № 1.
95. *Эдельман О.* Легенды и мифы Советского Союза // Логос. — 1999. — № 5.
96. *Яценко Б. П., Стафійчук В. І., Брайчевський Ю. С., Бородієнко О. В., Подольський А. О.* Політична географія і геополітика. — К.: Либідь, 2007.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Філософія політики”.....	4
Теми для самостійного вивчення.....	4
Список літератури.....	30

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *М. В. Дроздецька*
Комп'ютерне верстання *Н. І. Нечипоренко*

Зам. № ВКЦ-3311
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП